

Il-mara bl-umbrella u l-fjuri

Trevor Żahra

L-artist Franciż Émile Vernon, li għex bejn l-1890 u l-1920, kien magħruf għall-inkwatri ta' nisa u tfajliet, li kien ipittirhom kważi lkoll wiċċ wiehed, x'aktarx b'xagħarhom imġiegħed, kollha fuq sfond ta' sigar u kampanja, bil-fjuri f'idejhom, ma' xuxithom jew mal-kappell, waqt li jitbissmu l-istess tbissima seduċenti li gġiegħlek tiddubita jekk humiex mitlufin f'għaxwa ta' mħabba idillika jew fil-bidu ta' orgaźmu.

Giacomina Manfredi kienet issaħhret wara riproduzzjoni ta' wiehed minn dawn l-inkwatri ta' Vernon, dak ta' *Il-Mara bl-Umbrella u l-Fjuri*. U żewġha Arturo, meta ra kif tilfet għaqalha hekk bil-goff' wara dan l-inkwatu, kien pront xtrahulha, ordnalha għalih gwarniċ imdieheb u rregalahulha dakinhar li għalqet il-50 sena! Giacomina dendlitu fis-salott minflok il-mera taz-zija Federica, u kienet tqatta' s-siġhat timmedita quddiemu u titkellem ma' dik it-tfajla tal-libsa bajda, b'umbrella f'idha l-leminja u hodon fjuri fix-xellugġja, waqt li mad-driegħ tal-lemni tidher qed iżzomm imdendel il-kappell tagħha mibdul f'qoffa, mimli bl-istess fjuri tal-bukkett... fjuri li qatt ma setgħet tagħraf x'kienu eżattament. Id-daisies bojod għarfithom bla tfixkil, iżda l-homor ma kinitx ċerta jekk kinux ranunkoli jew peprin mid-doppju. It-tfajla kienet tidher donnha qed tmidd il-pass, qisha sejra xi mkien bil-għaġla. Hekk kienet toqghod taħseb Giacomina minn fuq il-pultruna tas-salott, hi u tiċċassa lejn l-inkwatu: "Tgħid qatgħet dawk il-fjuri minn xi post ipprojbit u issa qed tipprowa ddabbar rasha bil-ħeffa? U xi tfixser dik il-harsa tagħha fissa fuq l-ispettatur... li għalkemm issa mhu ħadd

ħliefi, fil-ħajja tat-tfajla seta' kien iż-żagħżuġ li għalih qatgħet dak il-bukkett, jew sid il-post li minnu serqet il-fjuri u issa qed tipprova tisseduċih bi tbissima psewdoinnoċenti? U għalfejn qed iġġorr dik l-umbrella goffa? Tgħid veru biex tkenninha mix-xemx... jew forsi biex tinheba warajha meta xi par għajnejn ikunu qed jimbarazzawha... jew inkella biex toqgħod titkessaħ biha u tippoża ta' tfajla pulita u eleganti minkejja li ma taf tagħmel xejn ħlief tisraq il-fjuri?!"

Żewġha kien jiggustaha meta kien jaraha bilqiegħda fuq is-sufan mitlufa f' diskursata muta mat-tfajla tal-inkwatru. Kien jittawwilha bis-serqa mix-xaqq tal-bieb u jħalliha bi kwietha. Imma f' daqqa waħda qamet maltempata bla ħsieb li tajret l-umbrella tat-tfajla, nittfitilha u ferrxitilha l-fjuri kollha, qanfditilha xuxitha u gerrxitha lil hinn mill-inkwatru. Fit-tlettax ta' Jannar, fl-erbgħa u nofs ta' filgħodu, Giacomina qamet u berrqet għajnejha. Bdiel iċċekċek snienha, tirtogħod u theżżez is-sodda, u sewwasew jumejn u sitt sigħat wara kienet stenduta.

U hekk Arturo ħa post martu... bilqiegħda waħdu fuq is-sufan, jiċċassa lejn it-tfajla tal-libsa bajda li qed tmidd il-pass biex tmur min jaf fejn. Ma kienx joqgħod jistaqsiha għal min qatgħet dak il-bukkett u l-għaliex ħarġet bl-umbrella. Harstu kienet tedha biss tmelles dak il-wiċċ delikat bil-ħaddejn sfumati bl-istess ħmura tal-peprin, wiċċ li bil-mod il-mod kien jinbidel f' wiċċ Giacomina. Għaddew ix-xhur, sakemm lejla waħda Arturo qam maħsud minn fuq is-sufan, qala' l-inkwatru minn mal-ħajt, geżwru ġo biċċa brown paper, ġabar l-album tar-ritratti minn fuq it-tavolina u telaq iħaffef għal għand is-Surmast Giuseppe Colombo.

Il-pittur Colombo kien l-aktar ritrattista mfitte. Ma kontx tista' tqis ruħek li tappartjeni lill-klikka tal-intelligentsia tal-pajjiż jekk ma jkollokx ir-ritratt tiegħek impitter minn Giuseppe Colombo. It-tenuri u s-soprani, il-ministri u l-presidenti, il-poeti, il-professuri, il-kanonċi u l-monsinjuri, il-koll kienu jiftaħru li ppużaw quddiem it-tila tas-Surmast Colombo.

"Kopja perfetta ta' dan," qallu Arturo waqt li ċarrat il-brown paper u wrieh it-tfajla ta' Émile Vernon, "iżda wiċċha rridu ritratt ta' marti Giacomina." U mal-kelma newwillu l-album.

Giuseppe Colombo qatt ma kien jaċċetta li jagħmel kopji minn fuq artisti oħra, iżda meta Arturo newwillu ċ-ċekk li kien diġà kitiblu, Colombo ma riedx jemmen 'l għajnejh. Haseb li bi zball Arturo kien kiteb xi żewġ żerijiet zejda.

"Tagħtini xahrejn żmien?" staqsieh.

"Tajjeb," wieġeb Arturo; "ma' nofs Ġunju terġa' tarani hawn!"

* * *

It-tfajla ta' Émile Vernon issa ma kellhiex b'zonn titkennen taht l-umbrella, u lanqas kellha moħħ taqta' aktar peprin mid-doppju jew ranunkoli. Sabet ruhha fid-dalma tal-kmajra ta' wara l-bieb tal-bejt, tipprova tissueduċi l-banketti żlugati u l-fliexken vojta tal-inbid. Postha ħadithulha Giacomina, li serqitilha wkoll l-umbrella, il-libsa l-bajda, il-pass imqandel... u kemm fjuri kellha f'idejha u ġol-kappell. Issa Arturo ma kellux għalfejn jirrikorri lejn l-istħajjl. Issa Giacomina kienet hemm quddiemu, mimlija ħajja u ħars penetranti. Dawk kollha li kienu jidhlu fis-salott ta' Arturo kienu jibqgħu mistagħġbin bil-ġenju tas-Surmast Colombo, li mill-ftit ritratti tal-album li silfu Arturo kien irnexxielu jqajjem lil Giacomina mill-mewt.

“Perfettissima!” kien qallu l-Avukat Moretti dakinhar li Arturo kien daħhlu jara l-inkwatru.

“Tistennieha tkellmek!” fetax idejh il-Monsinjur Pirozzi.

Min jgħid li tersaq lejn liema naħa tersaq, tilmahha thares lejk; min jgħid li qed jiftakar kif kienet Giacomina fil-jum tat-tieg; min taqbiżlu demgħa għax jgħid li giet lura mill-*al di là*; kulhadd isostni li b'dak l-inkwatru Giuseppe Colombo laħaq l-apice tal-karriera tiegħu. U Arturo jkompli jixxaħxah fuq is-sufan.

Imma għodwa waħda, waqt li minn bejn il-purtieri tat-tieqa x-xemx qalila t'Awwissu rnexxielha tiżgiċċa fis-salott, raġġ kurjuż xegħel wiċċ Giacomina bħalma lanterna ta' palk tixgħel wiċċ primadonna. U dak il-ħin Arturo qam minn fuq is-sufan u ġera lejn l-inkwatru. Le, għajnejn Giacomina ma kinux żoroq daqshekk. Kienu aktar jaqilbu fl-aħdar u xi drabi anki fil-kannella. Imma żgur ma kinux koħol daqstant.

Dik l-iskoperta ma ħallitux bi kwietu. Kull meta jkun bilqiegħda fuq is-sufan, imħejji għal taħdita oħra ma' martu, għajnejh kien jaqgħu fuq dak il-lewn ikħal tal-ħbub, u aktar ma jistudjahom u jiflihom aktar kien itenni lilu nnifsu li... le, dawk ma kinux għajnejn Giacomina. Beda jqatta' l-iljieli jitqalleb. Beda joħlom ħolm redikolu u bizarr. Beda jmur jipprova jpoġġi bilqiegħda fuq is-sufan... izda kull darba jqum jigri wara ftit sekondi... sakemm ma setax jissaporti aktar. Telaq lejn La Bottega dei Sogni, xtara l-istocċijiet taż-żebgħa, il-pniezel, l-acqua di rasa u dak kollu li ssuġġerielu s-Sur Rinaldi, u telaq iħaffef lura lejn id-dar.

Qala' l-inkwatru minn mal-ħajt tas-salott u tela' bih lejn il-kmajra ta' wara l-bieb tal-bejt. Jekk Giuseppe Colombo kien artist ċelebri... hu, Arturo Manfredi, kien jaf aktar minnu kif kienu għajnejn martu Giacomina. U beda

jhallat iż-żebgħa... ikhal ultramarin mal-abjad, ftiit aħdar viridjan, tikka siena... le, hekk wisq... aktar abjad, ultramarin mill-ġdid, iżjed aħdar viridjan. Hekk aħjar. Forsi ftiit isfar cadium? Le! Hela kollox! Se jkollu jerġa' jibda. Għajnejn Giacomina kienu misterjużi aktar milli haseb! Wara tliet kwarti esperimentazzjoni, li biha mela l-wiċċ kollu tat-tavlozza, Arturo deherlu li sa fl-aħħar kien sab il-lewn li xtaq. U bil-pinzell 00 li tah Rinaldi, fi ftiit sekondi Arturo ta lura lil martu l-lewn originali ta' ħhub għajnejha. U l-ġhada r-ritratt reġa' sab postu mal-ħajt tas-salott, biex kull meta Arturo jintasab bilqiegħda quddiemu jkun jista' mhux biss jitpaxxa bid-dehra ta' martu imma jhoss ukoll sens kbir ta' sodisfazzjon. Minkejja li qatt ma kien tgħallem l-arti kien xorta waħda rnexxielu jagħti lil Giacomina dak li kien tagħha tassew.

Izda dan is-sodisfazzjon ma damx wisq ma żvinta. Wara ftiit beda jinnota li Colombo kien pingielha xuxitha qasira wisq. Forsi kellu kemxejn raġun, għax kien x'aktarx mexa fuq l-aktar ritratt ċar u dettaljat li kien hemm fl-album. Izda wara li ħadet dak ir-ritratt Giacomina kien iddispjaċieha li kienet qassret xagħarha daqshekk, u minnufih bdiet ittawlu. U hekk baqgħet sa ma mietet, b'xuxitha tilħaq sa spallejha. Arturo deherlu li ladarba kien imnaxxielu jibdlilha l-lewn t'għajnejha, ma kienx se jsibha bi tqila li jtawllilha xuxitha. U l-inkwatu reġa' sab ruħ fil-kmajra ta' wara l-bieb tal-bejt. Izda meta wara siegħa xogħol xuxet Giacomina kienet reġgħet kibret mill-ġdid... bħal xagħar Sansun qabel ma ħaduh fit-tempju... Arturo ma reġax dendl l-inkwatu lura fis-salott. Hallieħ fil-kmajra tal-bejt, għax xi ħaġa ġo fih kienet qed tgħidli li Giacomina xtaqet tibdiliet oħra.

U meta ż-żewġ inkwatri sabu ruħhom waħidhom fis-sikta tal-kmajra, bdew iħarsu ċass lejn xulxin, u t-tfajla ta' Vernon staqsiel lil Giacomina:

“Qisni nafek xi mkien! Inti oħti?”

Izda Giacomina xammret imneħirha 'l fuq u wegħitha, “Imma jien għajnejja zoroq-ħodor-jagħtu-fil-kannella u xagħri twil sa spallejja!”

Jista' jkun li Arturo ħassu eċitat meta skopra li hu kien kapaci jpitte; jew forsi verament xtaq li dik ix-xbieha tkun replika fidila ta' martu b'awtenticità assoluta. Ma damx ma ftakar li wiċċ Giacomina kien aktar mislut. Seta' faċilment jirrendiħ kemxejn aktar magħlub. U rnexxielu. U dik l-umbrella kienet goffa żzejjed, tiġbed wisq l-attenzjoni u qed tieħu kwart mill-inkwatu bla bżonn. Jgħattiħielha. Imbagħad ftakar fil-lipsa favorita ta' Giacomina, dik li kien xtralha qabel marru vaganza Lipari, bajda bit-tikki ħomor. U minnufih taha lura l-lipsa l-ittikkjata, u hekk Giacomina setgħet titla' mill-ġdid fuq il-lanċa u tirrepeti l-vaganza.

U għajnejha?! Minkejja li kien sabilhom il-lewn originali tagħhom kien ilu jhoss li xi haġa ma kinitx għalkollox f'postha. U f'salt induna! Dażgur... dik hi! Lil martu kulhadd kien jgħidilha kemm kellha għajnejha kbar. Dawk li pittrilha Colombo kienu għajnejn żgħar... normali... għajnejn kif ikollu kulhadd. Imma ta' Giacomina kienu kbar daqs tluġh ix-xemx.

U dik il-brazzuletta! Giuseppe Colombo kien ikkopja l-istess brazzuletta rqiqa tat-tfajla ta' Vernon, imma Giacomina kellha gōjjelli kemm jesa' ġildha. Mar jġiri jfittex is-sett tal-almandin, dak li kienet wirtet minghand nannitha: il-ġizirana, l-imsietet, il-brazzuletta u ċ-ċurkett, u bla telf ta' ħin pittirhomlha f'posthom... u lestieha għall-ħarġa. U meta ntebah li widnejha kienu mgħottijin minħabba x-xagħar twil li kien kabbrilha, malajr reġa' qassarhulha u ħarġilha par widnejn iħabbtuha sew m'għajnejha, li magħhom seta' jlibbisha l-imsietet tas-sett. Imbagħad ftakar fit-tulipani. F'għeluq sninha u fl-anniversarju tat-tieġ dejjem tulipani kien johdilha, għax wara li kienu żaru Lisse, Giacomina kienet iddikjarat li ma kinux jeżistu fjuri isbah mit-tulipani. Kif haġa bħal din ma ġietx f'moħħu qabel? X'kienet tambih f'idejha dak il-bukkett daisies u peprin doppju jew ranunkoli? Tulipani biss kienu jixirqu f'idejn l-għaziza Giacomina.

Hekk Arturo qatta' l-ġimgħat u x-xhur u s-snin imwarrab u moħbi fil-kmajra ta' wara l-bieb tal-bejt, jonfihilha u jerga' jisiltilha wiċċha, iraqqilha u jerga' jlaħħmilha xofftejha, iżidilha tulipan fl-id il-leminija fejn qabel kellha l-umbrella, jiċċaralha l-karnaġġjon u jzidilha r-ruxx ma' haddejha.

Sakemm lejla waħda Giacomina dahlet fis-sodda miegħu, u hekk kif sabitu rieqed ġarritu magħha biex ikun jista' jiftakar kif kienu sewwasew għajnejha u xuxitha u l-libsa l-ittikkjata. L-inkwatru baqa' fil-kmajra tal-bejt, u hawn min jgħid li billejl kienu jisimgħu lit-tfajla ta' Vernon tgħajjat b'lehen imwerwer:

“Le, inti m'intix oħti! Int ħmar il-lejl! Int skerz. Int mostru!”